

Nowe rozporządzenie określające przedmioty należące do rolnika prowadzącego gospodarstwo, które nie podlegają egzekucji

1. Uwagi wstępne

W dniu 5 lipca 2017 r. Minister Sprawiedliwości na podstawie delegacji wyrażonej w art. 830 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego² wydał nowe rozporządzenie w sprawie określenia przedmiotów należących do rolnika prowadzącego gospodarstwo, które nie podlegają egzekucji³, uchylając jednocześnie poprzednie rozporządzenie z dnia 16 maja 1996 r.⁴ Nowa regulacja weszła w życie w dniu 18 lipca 2017 r.

Rozporządzenie z 1996 r., z racji tego, że zostało wydane już 21 lat temu oraz nie było od tego czasu nowelizowane, nie przystawało do współczesnych stosunków gospodarczych⁵, wymagało dostosowania do specyfiki aktualnie prowadzonej działalności rolniczej. Dodatkowo niezbędne było uaktualnienie przepisów w zakresie prawno-legislacyjnym, m.in. ze względu na odwołanie do nieistniejących już urzędów rejonowych (§ 2 rozporządzenia z 1996 r.). Wprowadzenie rozporządzenia dostosowanego do aktualnych realiów gospodarczych i legislacyjnych należy zatem uznać za słuszne. Celem niniejszego artykułu jest ocena nowych regulacji.

2. Przyczyny wprowadzenia w rozporządzeniu ograniczeń egzekucji sądowej o charakterze przedmiotowym

Przepis art. 830 kpc. oraz wydane na jego podstawie rozporządzenie wprowadzają ograniczenia egzekucji sądowej o charakterze przedmiotowym. Powodują one niedopuszczalność prowadzenia egzekucji świadczeń pieniężnych z określonych

1 Uniwersytet w Białymstoku.

2 Tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1822 z późn. zm., dalej: kpc.

3 Dz.U. poz. 1385, dalej: rozporządzenie.

4 Dz.U. Nr 63, poz. 300, dalej: rozporządzenie z 1996 r.

5 Zob. uzasadnienie rozporządzenia, nr z wykazu Rządowego Centrum Legislacji: B303, <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs/517/12291854/12388315/dokument298401.pdf>, dalej: uzasadnienie, s. 5.

składników majątku należącego do dłużnika⁶. Ograniczenia w egzekucji stanowią wyjątek od zasady prawa cywilnego i postępowania cywilnego, zgodnie z którą wierzyciel jest uprawniony do żądania zaspokojenia swojej wierzytelności z całości majątku dłużnika⁷. Według A. Marciniaka są one uzasadnione m.in. względami humanitarno-społecznymi, mają na celu zapewnienie dłużnikowi minimum środków materialnych niezbędnych do życia lub gospodarczymi, gdyż ich zadaniem jest umożliwienie dłużnikowi prowadzenia działalności gospodarczej⁸.

Ograniczenia wprowadzone w rozporządzeniu nie wynikają m.in. ze względów humanitarnych, jak to miało miejsce w poprzednich aktach prawnych w tym zakresie, a zmierzają do umożliwienia dalszego prowadzenia produkcji w gospodarstwie rolnym, chronią gospodarstwo przed likwidacją⁹. Projektodawcy wskazują, że „...ochrona gospodarstwa rolnego wynika ze szczególnego charakteru gospodarstwa rolnego, gdyż przez ścisły związek z ziemią traktowane jest ono jako dobro narodowe. Gospodarstwo rolne jest bowiem podstawową, a zarazem historycznie uwarunkowaną jednostką wytwórczą w rolnictwie”. Głównym celem rozporządzenia jest ochrona prowadzonej przez dłużnika działalności rolniczej, umożliwienie jej kontynuacji pomimo wszczęcia postępowania egzekucyjnego.

3. Podmiotowy zakres ograniczeń w egzekucji prowadzonej przeciwko rolnikowi

Rozporządzenie, zgodnie z delegacją ustawową przewidzianą w art. 830 kpc., określa przedmioty należące do rolnika prowadzącego gospodarstwo, które nie podlegają egzekucji. W polskim porządku prawnym brak jest jednolitej definicji normatywnej rolnika. Ustawodawca posługuje się tym pojęciem w wielu aktach prawnych nadając mu różnorodne znaczenie¹⁰. W przypadku rozporządzenia wskazówką co do rozumienia terminu „rolnik” może być dookreślenie, że jest to podmiot prowadzący „gospodarstwo”.

W celu ustalenia zakresu pojęcia „gospodarstwo” należy odnieść się do definicji gospodarstwa rolnego z art. 55³ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny¹¹, ze względu na to, że przepisy regulujące procedurę cywilną nie zawierają osobnego objaśnienia tego terminu¹². Przepis art. 830 kpc. zawiera określenie „rolnik prowadzący gospodarstwo”, nie „gospodarstwo rolne”, jednak ze względu na to, że defini-

6 A. Marciniak, *Sądowe postępowanie egzekucyjne*, Warszawa 2013, s. 269.

7 F. Zedler, *Głosa do uchwały SN z dnia 30 maja 1996 r.*, III CZP 56/96, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1997, nr 11, poz. 205.

8 A. Marciniak, *Sądowe postępowanie...*, *op. cit.*, s. 269-270.

9 Uzasadnienie, s. 5.

10 B. Jeżyńska, *Przedsiębiorca rolny we współczesnym ustroju rolnym*, (w:) P. Litwiniuk (red.), *Kwestia agrarna. Zagadnienia prawne i ekonomiczne*, Warszawa 2016, s. 207-208.

11 *Tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 459 z późn. zm.*, dalej: kpc.

12 Z. Radwański, *Założenia nowego kodeksu cywilnego*, „Rejent” 2008, nr 2, s. 12.

cja zawarta w art. 55³ kc. została wprowadzona do kc. dopiero w 1990 r.¹³, a art. 830 kpc. obowiązuje w niezmienionym brzmieniu od uchwalenia kpc. w 1964 r., należy uznać, że odnosi się on do aktualnie obowiązującej definicji gospodarstwa rolnego. Zakres podmiotowy rozporządzenia odnosi się zatem do rolnika prowadzącego gospodarstwo, tj. osoby prowadzącej gospodarstwo rolne w rozumieniu art. 55³ kc.¹⁴

4. Przedmiotowy zakres ograniczeń w egzekucji prowadzonej przeciwko rolnikowi w poprzednim stanie prawnym

Rozporządzenie z 1996 r. zawierało szczegółowy i sztywno określony katalog przedmiotów należących do rolnika prowadzącego gospodarstwo, które nie podlegały egzekucji, w tym m.in.: jeden koń z uprzężą, a w razie braku konia – jeden źrebiak lub inne zwierzę pociągowe wraz z uprzężą; w razie braku krowy – jedna jałówka lub cieliczka; jeden tryk, jedna maciora (locha) oraz 20 sztuk drobiu; podstawowe maszyny, narzędzia i urządzenia rolnicze w ilości niezbędnej do pracy w gospodarstwie rolnym; zboże i inne ziemiopłody niezbędne do siewów lub sadzenia w gospodarstwie rolnym dłużnika w danym roku gospodarczym; ciągnik wraz z maszynami i sprzętem współpracującym niezbędnym do uprawy, pielęgnacji, zbioru i transportu ziemiopłodów; zapasy paliwa i części zamienne niezbędne do normalnej pracy ciągnika i maszyn rolniczych – na okres niezbędny do zakończenia cyklu produkcyjnego; zapasy opału na okres sześciu miesięcy; nawozy oraz środki ochrony roślin w ilości niezbędnej na dany rok gospodarczy dla gospodarstwa rolnego; zapasy paszy i ściółki dla inwentarza; podstawowy sprzęt techniczny niezbędny do zakończenia cyklu danej technologii produkcji w przypadku gospodarstwa specjalistycznego.

Z uwagi na to, że regulacje te zostały wprowadzone już 21 lat temu, nie były dostosowane do sposobu, w jakim aktualnie prowadzi się działalność rolniczą.

5. Przedmiotowy zakres ograniczeń w egzekucji prowadzonej przeciwko rolnikowi w nowym stanie prawnym

Przepis § 1 rozporządzenia zawiera katalog przedmiotów należących do rolnika prowadzącego gospodarstwo, które nie podlegają egzekucji, w tym m.in. stado podstawowe zwierząt gospodarskich, maszyny, narzędzia, urządzenia rolnicze, zapasy paliwa, nawozy i środki ochrony roślin, materiał siewny, zapasy paszy i ściółki, w ilości niezbędnej do kontynuowania działalności rolniczej, a także budynki go-

13 Ustawa z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 55, poz. 321 z późn. zm.) zmieniająca kc. z dniem 1 października 1990 r.

14 Szczegółowe objaśnienie definicji gospodarstwa rolnego wykracza poza ramy niniejszego artykułu, zob. na ten temat m.in. R. Budzinowski, Pojęcie gospodarstwa rolnego według kodeksu cywilnego (rozważania na tle art. 55³ kc.), „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjalny” 1991, nr 3; K. Stefańska, Funkcje gospodarstwa rolnego w świetle art. 55³ kodeksu cywilnego, „Studia Iuridica Agraria” 2013, T. XI; P. Czechowski, A. Niewiadomski, Gospodarstwo rolne jako masa majątkowa, „Studia Iuridica Agraria” 2010, T. VIII; J. Bieluk, Działy specjalne produkcji rolnej, Białystok 2013, s. 29-74.

spodarcze i grunty rolne niezbędne do hodowli zwierząt w proporcji uzależnionej od wielkości stada podstawowego i niezbędnej nadwyżki inwentarza oraz budynki gospodarcze magazynowe, składowe, przechowalnie oraz szklarnie, tunele foliowe i inspekty do prowadzenia produkcji roślinnej w gospodarstwie rolnym wraz z wyposażeniem. W ocenie projektodawców, regulacja obejmuje *wszystkie składniki gospodarstwa rolnego niezbędne dla zapewnienia jego dalszej działalności*¹⁵.

Zastosowano model indywidualny i konkretny¹⁶ – nie określono wyraźnie, jak w dotychczasowych przepisach, np. liczby zwierząt gospodarskich zwolnionych spod egzekucji. Każdorazowo organ egzekucyjny będzie podejmował decyzję, jak w danym przypadku należy rozumieć „stado podstawowe”, budynki i grunty rolne niezbędne do hodowli tego stada itd. Jest to rozwiązanie na tyle elastyczne, że pozwala na uwzględnienie specyfiki danego gospodarstwa, profilu jego działalności, poziomu technologicznego, przy czym rozporządzenie odnosi się nie do wielkości gospodarstwa w zakresie areálu gruntów, a do jego potencjału ekonomicznego, zdolności do prowadzenia produkcji rolnej¹⁷.

Powyższe podejście w zakresie zastosowania w rozporządzeniu niedookreślonych pojęć należy ocenić, co do zasady, pozytywnie. W praktyce jednak może wywoływać pewne trudności, na co zwracała uwagę podczas konsultacji Krajowa Rada Komornicza¹⁸. Ze względu na brak precyzyjnych definicji, to komornik sądowy będzie musiał ocenić, jakie przedmioty w danym gospodarstwie są niezbędne do kontynuowania niezakłóconej działalności rolniczej. Uwagi Krajowej Rady Komorniczej co do potencjalnych problemów w stosowaniu rozporządzenia są zasadne, jednak z uwagi na cele regulacji, bardziej precyzyjne określenie ilości przedmiotów wyłączonych spod egzekucji byłoby nieodpowiednie. Rozporządzenie z 1996 r. było aż nazbyt szczegółowe i kazuistyczne, nie uwzględniało różnorodności gospodarstw rolnych. Pozostawienie organowi egzekucyjnemu pewnej uznaniowości pozwala na zastosowanie rozporządzenia w różnych stanach faktycznych z uwzględnieniem nadrzędnego celu przepisów – ochrony kontynuowania działalności rolniczej prowadzonej przez dłużnika. Komornik sądowy z reguły nie dysponuje wiadomościami specjalistycznymi z zakresu rolnictwa, ale może posiłkować się opinią biegłego na podstawie art. 813 kpc. Jego decyzja, jako czynność komornika, podlega kontroli sądowej, wówczas sąd również może zasięgnąć opinii specjalisty. Dzięki tym środkom ryzyko błędnego zastosowania rozporządzenia jest do pewnego stopnia niwelowane.

15 Uzasadnienie, s. 5.

16 Tamże, s. 9.

17 Tamże, s. 8-9.

18 Uwagi Krajowej Rady Komorniczej, <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//517/12291854/12388291/12388294/dokument267191.pdf>.

Niezależnie od wyłączeń, o których mowa w § 1 rozporządzenia, egzekucji nie podlega także nadwyżka inwentarza żywego ponad stado podstawowe oraz przedmioty, o których mowa w § 1 pkt 6, 8, 9, 11-13 i 15, ponad ilości wymienione w § 1, tj. w ilości niezbędnej do pracy w gospodarstwie w zakresie hodowli zwierząt ponad stado podstawowe, jeżeli komornik, po zasięgnięciu opinii izby rolniczej, tj. organu samorządu rolniczego¹⁹, właściwej ze względu na położenie gospodarstwa rolnego dłużnika, uznaje za niezbędne do prowadzenia tego gospodarstwa. W początkowym etapie prac nad rozporządzeniem jako organ właściwy do wydania opinii wskazywano wójta (burmistrza, prezydenta miasta)²⁰. Można uznać, że izby rolnicze dysponują większymi wiadomościami specjalistycznymi w zakresie rolnictwa niż organy samorządu terytorialnego. Wystąpienie przez komornika o opinię izby rolniczej jest obligatoryjne w każdym przypadku, gdy dokonano zajęcia inwentarza żywego ponad stado podstawowe oraz przedmiotów, o których mowa w § 1 pkt 6, 8, 9, 11-13 i 15, ponad ilości wymienione w § 1 rozporządzenia. Do czasu wydania opinii – komornik powstrzymuje się z dokonywaniem czynności egzekucyjnych.

Omawiana instytucja ma na celu dalsze uelastyczenie rozporządzenia i umożliwienie dostosowania niezbędnych ograniczeń egzekucji do ochrony działalności rolniczej konkretnych gospodarstw, z uwzględnieniem specyfiki prowadzonej w nim produkcji.

6. Egzekucja z nieruchomości rolnych wchodzących w skład gospodarstwa rolnego

Nie zdecydowano się na wprowadzenie minimalnego areálu gruntów rolnych zwolnionych spod egzekucji, pomimo propozycji w tym zakresie zgłoszonej przez Ministerstwo Rozwoju²¹. W myśl § 1 pkt 15 i 16 rozporządzenia, egzekucji nie podlegają budynki gospodarcze i grunty rolne, niezbędne do hodowli zwierząt w proporcji uzależnionej od wielkości stada podstawowego i niezbędnej nadwyżki inwentarza oraz budynki gospodarcze magazynowe, składowe, przechowalnie oraz szklarnie, tunele foliowe i inspekty do prowadzenia produkcji roślinnej w gospodarstwie rolnym wraz z wyposażeniem. Areál gruntów oraz budynki gospodarcze zwolnione spod egzekucji są więc uzależnione od specyfiki danego gospodarstwa. Oceny w tym zakresie dokonuje komornik sądowy, a jego decyzja, jako czynność komornika, podlega kontroli sądowej po złożeniu skargi. Wyłączenie spod egzekucji gruntów rolnych i budynków było krytykowane przez Krajową Radę Komorniczą. W ocenie tego organu, takie ukształtowanie wyłączenia wykracza poza delegację ustawową przewidzianą w art. 830 kpc. dotyczącą jedynie „przedmiotów”

19 Por. ustawa z dnia 14 grudnia 1995 r. o izbach rolniczych. (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1315 z późn. zm.).

20 Projekt z dnia 26 października 2016 r., <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//517/12291854/12388285/12388286/dokument253817.pdf>.

21 <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//517/12291854/12388312/dokument291798.pdf>.

należących do rolnika, zaś w ocenie Krajowej Rady Komorniczej nieruchomości wykarczają poza ten katalog.

Zgodnie z § 5 rozporządzenia, jego przepisów nie stosuje się w razie równoczesnego skierowania egzekucji do wszystkich nieruchomości wchodzących w skład gospodarstwa rolnego prowadzonego przez dłużnika, zatem egzekucja może być wówczas skierowana w pełnym zakresie także do wszystkich pozostałych składników gospodarstwa rolnego, bez ochrony wynikającej z ograniczeń przewidzianych w rozporządzeniu. Przepis o takim brzmieniu zawierało już rozporządzenie z 1996 r. oraz wcześniejsze rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 maja 1966 r. w sprawie określenia przedmiotów, należących do rolnika prowadzącego gospodarstwo, które nie podlegają egzekucji sądowej²². Przepis § 5 Rozporządzenia został wprowadzony w poprzednich rozporządzeniach z tego powodu, że skierowanie egzekucji do wszystkich nieruchomości rolnych dłużnika prowadzi do faktycznej likwidacji gospodarstwa rolnego²³, zatem niezasadne jest wówczas utrzymywanie ograniczeń egzekucji. Jak wskazuje się w orzecznictwie na gruncie rozporządzenia z 1996 r., regulacja ma „...takie znaczenie normatywne (bezsprzecznie pogarszające sytuację dłużnika), że skierowanie egzekucji do wszystkich nieruchomości wchodzących w skład gospodarstwa rolnego prowadzonego przez dłużnika (tj. do całego gospodarstwa) pozbawia go uprawnienia do jakichkolwiek wyłączeń spod egzekucji, przewidzianych rozporządzeniem (perspektywa utraty całego gospodarstwa czyni bowiem bezprzedmiotowym stosowanie wyłączeń, mających na celu umożliwienie dłużnikowi dalsze prowadzenie tej części gospodarstwa, która nie została zlicytowana)”²⁴.

W poprzednich rozporządzeniach brak jednak ograniczenia w egzekucji w stosunku do gruntów rolnych i budynków gospodarczych. Skoro zatem egzekucja do części gruntów rolnych i budynków gospodarczych, niezbędnych do hodowli zwierząt ze stada podstawowego oraz budynków gospodarczych wykorzystywanych do produkcji roślinnej – jest niedopuszczalna, niemożliwe jest skierowanie egzekucji do wszystkich nieruchomości rolnych, a zatem skutek przewidziany w § 5 rozporządzenia nie powstanie. Korelacja tych dwóch powołanych przepisów powoduje to, że wyłączenie zastosowania ograniczeń przewidzianych w rozporządzeniu nastąpi jedynie w tych przypadkach, w których dopuszczalne jest skierowanie egzekucji do wszystkich nieruchomości rolnych wchodzących w skład gospodarstwa rolnego.

Recypowanie omawianego przepisu w niezmiennym od 1966 r. brzmieniu do Rozporządzenia należy ocenić negatywnie. Po pierwsze, ze względu na wprowadzenie

22 Dz.U. Nr 21, poz. 138.

23 M. Błażejczyk, Składniki majątkowe gospodarstwa rolnego wyłączone spod egzekucji sądowej, „Prawo Rolne” 1996, z. 3 (21), s. 98.

24 Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 3 grudnia 2015 r., IV SA/Wa 2408/15, Lex nr 1992606.

nie wyłączenia spod egzekucji części gruntów rolnych i budynków gospodarczych. Skutki wzajemnego oddziaływania tych przepisów prawdopodobnie nie były prze-myślane przez twórców projektu (brak odniesienia do tego problemu w uzasadnie-niu), a wprowadzenie wyłączeń egzekucji dotyczących gruntów rolnych i budyn-ków w większości przypadków wyklucza zastosowanie § 5 rozporządzenia.

Po drugie, omawiana regulacja powstała pierwotnie w 1966 r., gdzie w polskiej procedurze cywilnej nie istniały jeszcze szczególne sposoby prowadzenia egzekucji przeciwko dłużnikowi prowadzącemu działalność gospodarczą w formie gospodarstwa rolnego, tj. egzekucja przez zarząd nad gospodarstwem rolnym oraz egzeku-cja przez sprzedaż gospodarstwa rolnego²⁵. Instytucje te mają na celu ochronę pro-wadzonej działalności rolniczej, w przypadku pierwszego z powołanych sposobów egzekucji, wierzyciele zaspokajani są z dochodów gospodarstwa rolnego oddanego pod zarząd zarządcy przymusowego, a drugiego – ze środków uzyskanych poprzez sprzedaż gospodarstwa rolnego jako całości.

Zarówno rozporządzenie, jak i powołane szczególne sposoby egzekucji, mają wspólny cel – dążą do ochrony funkcjonowania gospodarstwa rolnego jako jednostki produkcyjnej. Rozporządzenie realizuje ten cel jeszcze na etapie, w którym moż-liwe jest prowadzenie działalności rolniczej przez samego dłużnika, a szczególne sposoby egzekucji, już poprzez czasowe odebranie dłużnikowi zarządu nad gospodarstwem, czy też przez sprzedaż gospodarstwa rolnego jako całości innemu pod-miotowi. Połączenie tych instytucji można byłoby osiągnąć poprzez przymus zasto-sowania egzekucji przez sprzedaż lub zarząd przymusowy wówczas, gdy egzekucja jest skierowana do wszystkich nieruchomości rolnych dłużnika, a nieruchomości te stanowią podstawę prowadzonej przez niego działalności rolniczej. Warto poddać tę kwestię dalszej dyskusji, gdyż aktualnie te szczególne sposoby prowadzenia egze-kucji są bardzo rzadko wykorzystywane²⁶, być może skorygowanie skutku skiero-wania egzekucji do wszystkich nieruchomości rolnych dłużnika prowadzącego go-spodarstwo rolne skłoniłoby do szerszego wykorzystywania tych instytucji.

7. Rozporządzenie a interes wierzycieli

Prezes Sądu Apelacyjnego w Szczecinie w ramach konsultacji projektu rozpo-rządzenia zwracał uwagę na to, że proponowane rozwiązania w połączeniu z wy-

---

25 Egzekucja przez zarząd nad gospodarstwem rolnym lub przedsiębiorstwem oraz przez sprzedaż gospodarstwa rolnego lub przedsiębiorstwa została wprowadzona do kpc. ustawą z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 172, poz. 1804, ustawa weszła w życie w dniu 5 lutego 2005 r.), szerzej zob. W. Głodowski, Sprzedaż egzekucyjna gospodarstwa rolnego i jej skutki dla nabywcy, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007; M. Krakowiak, Egzekucja przez zarząd przymusowy, Warszawa 2011; E. Kremer, Gospodarstwo rolne w sądowym postępowaniu egzekucyjnym, „Studia Iuridica Agraria” 2005, T. V.

26 Zob. dane statystyczne gromadzone przez Ministerstwo Sprawiedliwości wraz z omówieniem – M. Komarowska, Egzekucja z gospodarstwa rolnego, Sopot 2017, s. 111-115, s. 141-145.

nikającymi z ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego, na potrzeby tego aktu prawnego²⁷ ograniczeniami w prowadzeniu egzekucji z nieruchomości rolnych tworzą „...grupę dłużników nieegzekwowalnych, mimo posiadania majątku o znacznej wartości”²⁸.

Powyższe stanowisko akcentuje istotny problem pojawiający się przy wprowadzaniu ograniczeń w egzekucji, tj. pokrzywdzenie wierzyciela egzekwującego należny mu dług. Interes wierzyciela i dłużnika prowadzącego działalność rolniczą musi być odpowiednio wyważony. W przypadku rozporządzenia jeszcze jedna wartość jest uwzględniana w rachunku – interes społeczny w ochronie trwałości gospodarstw rolnych, w celu zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego kraju²⁹. Przewodawca dokonując oceny powyższych wartości uznał, że zasadne jest przyznanie dłużnikom prowadzącym gospodarstwa rolne zwiększonej ochrony przed egzekucją, co jednocześnie powoduje zmniejszenie ochrony interesu wierzyciela egzekwującego należny mu dług.

8. Przepisy przejściowe

Przepisy przejściowe rozporządzenia stanowią o tym, że do postępowań egzekucyjnych wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia stosuje się przepisy niniejszego rozporządzenia (§ 6 rozporządzenia). Takie rozwiązanie należy uznać za prawidłowe. Poprzednie rozporządzenie było niedostosowane do aktualnej rzeczywistości gospodarczej, aktualizacja wyłączonych przedmiotów z egzekucji w celu ochrony rolników wymaga natychmiastowego zastosowania, nawet do postępowań toczących się już w chwili wejścia w życie rozporządzenia, w szczególności ze względu na częstą długotrwałość prowadzonych postępowań.

9. Podsumowanie

Nowe rozporządzenie zostało dostosowane do aktualnej rzeczywistości gospodarczej oraz w lepszym stopniu realizuje ochronę dłużnika prowadzącego gospodarstwo rolne. Zawiera rozwiązania na tyle elastyczne, że pozwala na dostosowanie do różnych rodzajów i skali produkcji rolnej. Z drugiej jednak strony, wprowadzonym regulacjom można zarzucić zbyt duże pokrzywdzenie interesu wierzyciela. Przewodawca dokonał porównania wartości – ochrony produkcji rolnej oraz interesu wierzyciela egzekwującego należny mu dług, przyznając większe znaczenie pierwszej z nich. Ocena rozporządzenia w zakresie wpływu na skuteczność egzekucji przeciw-

27 Tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 2052 z późn. zm.

28 Uwagi Prezesa Sądu Apelacyjnego w Szczecinie, <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs/517/12291854/12388291/12388294/dokument267201.pdf>; o wpływie znowelizowanej ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego zob. J. Bieluk, Ustawa o kształtowaniu ustroju rolnego. Komentarz, Warszawa 2016, s. 192 i nast.

29 Uzasadnienie, s. 9-10.

ko rolnikom możliwa będzie jednak dopiero po dłuższym stosowaniu nowych przepisów.

Rozporządzenie, rozszerzając katalog przedmiotów wchodzących w skład gospodarstwa rolnego wyłączonych z egzekucji, może wpłynąć na zmianę sposobu prowadzenia egzekucji przeciwko rolnikowi, dotychczasowo ukierunkowanej głównie na spieniężanie składników gospodarstwa. Nowe regulacje mogą spowodować, że zaspokajanie egzekwowanego długu będzie następowało z dochodów uzyskiwanych z kontynuowanej działalności rolniczej, a nie ze zbycia aktywów wykorzystywanych do produkcji.

Być może spojrzenie całościowe na kwestię egzekucji prowadzonej z gospodarstwa i jego składników doprowadzi do wypracowania optymalnego rozwiązania zabezpieczającego zarówno interesy dłużników, jak i wierzycieli. Zasadne byłoby skorelowanie rozporządzenia z instytucjami egzekucji przez zarząd przymusowy nad gospodarstwem rolnym oraz egzekucji przez sprzedaż gospodarstwa rolnego, jako szczególnych sposobów egzekucji, których celem również jest ochrona gospodarstwa rolnego przed likwidacją oraz dążenie do zaspokojenia wierzycieli z dochodów gospodarstwa, a nie sprzedaży jego poszczególnych składników. Aktualnie brak jest regulacji, które całościowo regulują problem egzekwowania wierzytelności przeciwko rolnikowi.

THE NEW REGULATION STIPULATING OBJECTS OWN BY THE FARMER CONDUCTING A FARM, WHICH ARE EXCLUDED FROM JUDICIAL EXECUTION

Keywords: judicial execution from a farm; judicial executions against a farmer; objective limitations of judicial execution

On 5th July 2017 the Minister of Justice on the basis of Article 830 of the Civil Procedure Code has issued a new regulation on stipulating objects own by the farmer conducting a farm, which are excluded from judicial execution, simultaneously reversing the previous regulation from 16th May 1996. The new regulation has been adjusted to the actual economic reality and in a better way fulfils the protection of a debtor conducting a farm. It consists of the solutions which are flexible enough to adapt to various kind of farm production and its scale. On the other hand, the new regulations can be considered as violating the creditor's interest too much. The legislator has made a comparison of two values – the protections of farm production and the creditor's interest, awarding the bigger significance to the first of them.

Bibliografia:

- Bieluk J., *Działy specjalne produkcji rolnej*, Białystok 2013.
- Bieluk J., *Ustawa o kształtowaniu ustroju rolnego. Komentarz*, Warszawa 2016.
- Błażejczyk M., Składniki majątkowe gospodarstwa rolnego wyłączone spod egzekucji sądowej, „Prawo Rolne” 1996, z. 3 (21).
- Budzinowski R., Pojęcie gospodarstwa rolnego według kodeksu cywilnego (rozważania na tle art. 55³ kc.), „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjalny” 1991, nr 3.
- Czechowski P., Niewiadomski A., *Gospodarstwo rolne jako masa majątkowa*, „Studia Iuridica Agraria” 2010, T. VIII.
- Głodowski W., Sprzedaż egzekucyjna gospodarstwa rolnego i jej skutki dla nabywcy, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007.
- Jeżyńska B., *Przedsiębiorca rolny we współczesnym ustroju rolnym*, (w:) Litwiniuk P. (red.), *Kwestia agrarna. Zagadnienia prawne i ekonomiczne*, Warszawa 2016.
- Komarowska M., *Egzekucja z gospodarstwa rolnego*, Sopot 2017.
- Krakowiak M., *Egzekucja przez zarząd przymusowy*, Warszawa 2011.
- Kremer E., *Gospodarstwo rolne w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, „Studia Iuridica Agraria” 2005, T. V.
- Marciniak A., *Sądowe postępowanie egzekucyjne*, Warszawa 2013.
- Radwański Z., Założenia nowego kodeksu cywilnego, „Rejent” 2008, nr 2.
- Stefańska K., *Funkcje gospodarstwa rolnego w świetle art. 55³ kodeksu cywilnego*, „Studia Iuridica Agraria” 2013, T. XI.
- Zedler F., Glosa do uchwały SN z dnia 30 maja 1996 r., III CZP 56/96, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1997, nr 11, poz. 205.